

KAKO ZAUSTAVITI SIROMAŠTVO?

Stručnjaci, institucije, mediji, civilno društvo i vjerske zajednice o uzrocima i mogućim rješenjima jednog od najvećih društvenih izazova

Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava održao je 10. lipnja 2026. godine okrugli stol pod nazivom „Kako zaustaviti siromaštvo? - doprinos rješavanju uzroka siromaštva u Hrvatskoj uoči nadolazećih globalnih izazova“, okupivši predstavnike akademske zajednice, institucija, medija, civilnog društva i vjerskih zajednica s ciljem otvaranja dijaloga o uzrocima siromaštva i mogućim pristupima njihovom rješavanju.

Skup su obilježile rasprave o ekonomskim, socijalnim, institucionalnim, medijskim i vrijednosnim aspektima siromaštva, uz zajedničku poruku da je riječ o pitanju koje nadilazi pojedine sektore i zahtijeva suradnju cijelog društva.

Sudionike je pozdravio predsjednik Hrvatskog helsinškog odbora Augustin Bašić, istaknuvši kako su siromaštvo i socijalna isključenost najveće povrede ljudskih prava koje nemilo gaze ljudsko dostojanstvo. Raspravu je moderirala Vesna Ivanović u ime HHO-a, a u radu okruglog stola sudjelovali su prof. emeritus Ljubo Jurčić s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Zoran Šućur s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pučka pravobraniteljica Tena Šimunović Einwalter, Jasna Vaniček-Fila iz Vijeća za elektroničke medije, Višnja Stanišić iz Sindikata umirovljenika Hrvatske, novinar Hrvatske radiotelevizije Niko Kostanić, fra Tomislav Glavnik, bivši ravnatelj Caritasa, zamjenik muftije Islamske zajednice Ef. Arslani Mevludi, arhimandrit Danilo Ljubotina iz Sabornog hrama Preobraženja Gospodnjeg u Zagrebu te prof. dr. sc. Damir Ljubotina s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U uvodnom dijelu naglašena je važnost solidarnosti, uvažavanja različitosti i društvene odgovornosti, uz pitanje predstavlja li siromaštvo izazov koji obvezuje cijelo društvo, osobito one koji sudjeluju u donošenju javnih odluka. Rasprava je otvorena u kontekstu globalnih ciljeva održivog razvoja, rastućih društvenih nejednakosti i potrebe za sagledavanjem problema siromaštva iz više perspektiva.

Tijekom skupa predstavljeni su podaci o gospodarskim i socijalnim pokazateljima Hrvatske, uključujući podatke o bruto domaćem proizvodu po stanovniku, regionalnim razlikama, stopi rizika od siromaštva, materijalnoj i socijalnoj deprivaciji te pokazateljima koji ukazuju na različite oblike ranjivosti stanovništva. Posebna je pozornost posvećena dugotrajnom siromaštvu, položaju starijih osoba, umirovljenika, osoba s invaliditetom, samohranih roditelja i drugih skupina koje se suočavaju s povećanim rizikom od socijalne isključenosti.

Sudionici su istaknuli kako siromaštvo nije isključivo pitanje dohotka, nego i ukupnog bogatstva, mogućnosti sudjelovanja u društvenom životu, dostupnosti usluga te ostvarivanja temeljnih prava. Naglašeno je da siromaštvo nadilazi ekonomsku dimenziju te da uključuje pitanja dostojanstva, društvene uključenosti, jednakih mogućnosti i pristupa javnim sustavima.

Raspravljalo se i o ulozi države u oblikovanju socijalnih politika, potrebi bolje koordinacije različitih resora te važnosti suradnje institucija, organizacija civilnog društva, medija i vjerskih zajednica. Istaknuto je kako učinkovito suzbijanje siromaštva zahtijeva sustavan pristup, kontinuirano praćenje pokazatelja i razvoj mjera koje odgovaraju stvarnim potrebama građana.

Značajan dio rasprave bio je posvećen ulozi medija u oblikovanju javnog razumijevanja siromaštva. Sudionici su upozorili da se o ovoj temi često govori samo povremeno, u vrijeme blagdana, izbornih kampanja ili izvanrednih okolnosti, dok izostaje sustavno praćenje problema i njegovih uzroka. Istaknuta je potreba da mediji više prostora daju osobama koje imaju iskustvo siromaštva te da o toj temi izvještavaju kroz prizmu ljudskog dostojanstva, društvene uključenosti i javnog interesa. Naglašeno je kako su mediji važan čimbenik u podizanju svijesti o društvenim problemima te ogledalo društva u kojem djeluju. Kao jedna od preporuka skupa izdvojena je potreba za nastavkom dijaloga s medijskom zajednicom o načinima kvalitetnijeg i odgovornijeg praćenja pitanja siromaštva u hrvatskom društvu.

Predstavnici vjerskih zajednica govorili su o važnosti pomoći najugroženijima, društvenoj solidarnosti, zaštiti ljudskog dostojanstva i odgovornosti zajednice prema osobama koje se nalaze u teškim životnim okolnostima. Naglašeno je da borba protiv siromaštva zahtijeva zajedničko djelovanje svih društvenih dionika te da čovjek mora ostati u središtu svih javnih politika i društvenih aktivnosti.

Kao jedna od ključnih poruka skupa istaknuto je da su uzroci siromaštva višestruki i međusobno povezani te da njihovo rješavanje zahtijeva suradnju različitih sektora, razvoj kulture solidarnosti i odgovornosti te osnaživanje društvene osjetljivosti prema osobama koje žive u siromaštvu ili su u riziku od socijalne isključenosti.

Sudionici su raspravi pristupili iz različitih stručnih, institucionalnih, medijskih i vjerskih perspektiva, pri čemu je posebno istaknuta važnost međusektorske suradnje u suočavanju s uzrocima siromaštva. Rasprava je ocijenjena kvalitetnom i sadržajnom, a zaključeno je kako je osvještavanje problema siromaštva važan preduvjet za stvaranje pravednijeg i uključivijeg društva.

Na temelju rasprave održane na okruglom stolu „Kako zaustaviti siromaštvo - doprinos rješavanju uzroka siromaštva u Hrvatskoj uoči nadolazećih globalnih izazova“, sudionici su istaknuli sljedeće preporuke:

- Jačati pravedniju raspodjelu nacionalnog bogatstva i dohotka kao jedan od temeljnih preduvjeta dugoročno održivog gospodarskog razvoja.
- Provoditi politike koje istodobno potiču gospodarski rast, visoku zaposlenost i socijalnu uključenost, budući da se siromaštvo ne može učinkovito smanjivati isključivo mjerama socijalne pomoći.
- Osigurati pravedniji porezni sustav koji, uz fiskalnu funkciju, doprinosi smanjenju društvenih nejednakosti.
- Povećati obuhvat sustava socijalne pomoći kroz reviziju postojećih dohodovnih cenzusa kako bi pomoć bila dostupna većem broju građana koji žive ispod granice siromaštva.
- Usklađivati iznose zajamčene minimalne naknade i drugih socijalnih davanja s rastom troškova života i inflacijom.
- Uvesti sustav automatskog ostvarivanja socijalnih prava za građane koji ispunjavaju propisane uvjete, uz smanjenje administrativnih i birokratskih prepreka.
- Osigurati pouzdanu evidenciju korisnika socijalnih naknada te utvrditi razloge kontinuiranog smanjenja broja korisnika zajamčene minimalne naknade.
- Prepoznati obrazovanje kao jedno od najučinkovitijih sredstava za dugoročno smanjenje siromaštva te osigurati jednake obrazovne prilike za svu djecu i mlade.

- Smanjivati digitalni jaz i skrivene troškove obrazovanja koji posebno pogađaju djecu iz siromašnijih obitelji.
- Razvijati programe socijalnog stanovanja i unaprijediti uvjete stanovanja za najsiromašnije građane.
- Osigurati dostupnost kvalitetne i nutritivno uravnotežene prehrane za sve građane te smanjivati ovisnost najugroženijih skupina o humanitarnoj pomoći.
- Jačati dostupnost zdravstvene zaštite kroz zaštitu i unaprjeđenje sustava javnog zdravstva te smanjivanje prepreka pristupu zdravstvenim uslugama.
- Smanjivati nesigurne oblike rada i diskriminaciju pri zapošljavanju osoba koje žive u siromaštvu ili su socijalno isključene.
- Omogućiti učinkovitiji pristup pravosuđu i proširiti dostupnost besplatne pravne pomoći građanima slabijeg imovinskog stanja.
- Preispitati propise i prakse koje mogu dovesti do kriminalizacije siromaštva te osigurati jednako postupanje prema svim građanima pred zakonom.
- Izraditi Nacionalnu strategiju za borbu protiv beskućništva te uspostaviti pouzdane podatke o broju i potrebama osoba bez doma.
- Unaprijediti horizontalnu i vertikalnu suradnju između ministarstava, lokalne samouprave, javnih institucija i drugih dionika uključenih u borbu protiv siromaštva.
- Sustavno razvijati kulturu solidarnosti, društvene odgovornosti i međugeneracijske potpore kroz obrazovni sustav, medije i aktivnosti zajednice.
- Prepoznati i snažnije podupirati ulogu organizacija civilnog društva i vjerskih zajednica koje pružaju neposrednu pomoć osobama u riziku od siromaštva.
- Jačati terenski rad socijalnih službi i smanjivati administrativno opterećenje stručnjaka kako bi više vremena mogli posvetiti neposrednom radu s ljudima.
- Poticati odgovorno i kontinuirano medijsko praćenje pitanja siromaštva kao društvenog i humanog, a ne isključivo političkog pitanja.
- Razvijati politike koje se ne temelje samo na pružanju pomoći, nego na osnaživanju pojedinaca i obitelji kroz obrazovanje, zapošljavanje i aktivno uključivanje u društveni život.
- Jačati suradnju države, lokalne zajednice, gospodarstva, organizacija civilnog društva i vjerskih zajednica kako bi borba protiv siromaštva postala zajednička društvena odgovornost.